บทที่ 5

กฎหมายเรื่องสัญญาทรัสต์รีซีทในประเทศไทย

5.1 ความจำเป็นในการมีกฎหมายว่าด้วยสัญญาทรัสต์รีซีท

จากการที่ได้ศึกษามาทั้งหมดนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าประเทศไทยควรที่จะมีกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่เกี่ยวกับสัญญาทรัสต์รีซีทโดยเฉพาะเอาไว้ใช้บังคับ เนื่องจาก ปัจจุบันนี้ในการตัดสินคดีศาลนำกฎหมายเรื่องอื่นมาเทียบเคียงใช้ ซึ่งหากมีกฎหมายที่เป็นเรื่องโดยเฉพาะของสัญญาทรัสต์รีซีทเองจะเหมาะสมกว่าเนื่องจากสัญญาทรัสต์รีซีทเป็นสัญญาที่มีลักษณะพิเศษ และจะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติของธนาคารและคู่สัญญาทรัสต์รีซีทนั้นมีลักษณะที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่ถือปฏิบัติต่อกันเช่นนี้มานมนานแล้วจึงคิดเอาว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว เมื่อประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องนี้เอาไว้ใช้บังคับเป็นการเฉพาะจึงทำให้คู่สัญญาไม่สามารถทราบถึงสิทธิหรือหน้าที่ของคู่สัญญาได้อย่างชัดเจน แม้จะดูเหมือนว่าการที่ไม่มีกฎหมายในเรื่องนี้ใช้บังคับจะไม่เกิดปัญหาใดทั้งในด้านธุรกิจและด้านการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล แต่เมื่อพิจารณาจริงๆแล้วเกิดปัญหาอย่างมากโดยเฉพาะในด้านการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล สัญญาทรัสต์รีซีทเวลาเกิดคดีพิพาทขึ้นศาลจะไม่ได้นำหลักเกณฑ์หรือกฎหมายต่างประเทศมาใช้ในการวินิจฉัยคดีเหมือนอย่างสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต โดยศาลจะนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะต่างๆมาพยายามปรับใช้แก่คดีซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นกฎหมายที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของสัญญาทรัสต์รีซีท แนวทางในการวินิจฉัยของศาลจึงอาจเกิดความสับสนในการวินิจฉัยได้ ดังนั้นการที่กฎหมายไม่มีความแน่นอนในการใช้บังคับจึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อีกทั้งในแง่ของธุรกิจนั้นสัญญาทรัสต์รีซีทประกอบด้วยคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่เป็นธนาคารและคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่เป็นประชาชนธรรมดาที่ไม่มีอำนาจเหนือหรืออำนาจต่อรองในทางธุรกิจมากนัก จะเห็นได้จากสัญญาที่ใช้ก็ยังเป็นสัญญามาตรฐานคู่สัญญาอีกฝ่ายเลือกได้เพียงว่าจะเข้าทำสัญญาหรือไม่เข้าทำสัญญาเท่านั้น จะขอแก้ไขรายละเอียดไม่ได้ เช่นนี้จะเห็นได้ว่าธนาคารมีอำนาจต่อรองเหนือกว่าลูกค้า การที่ไม่มีกฎหมายโดยเฉพาะเจาะจงขึ้นมาใช้บังคับนั้น ธนาคารก็จะยึดถือตามแนวทางปฏิบัติเดิมซึ่งส่วนใหญ่เป็น

แนวทางปฏิบัติที่ธนาคารไม่เสียเปรียบแน่นอน ซึ่งบางทีลูกค้าอาจไม่ทราบถึงสิทธิหน้าที่ของตนตามสัญญาทรัสต์รีซีทเลยก็ได้ รวมทั้งเรื่องอายุความหรือเรื่องอัตราดอกเบี้ยกรณีผิดนัดด้วย

ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าประเทศไทยควรมีกฎหมายเรื่องสัญญาทรัสต์รีซีทเอาไว้ใช้บังคับ ดังนั้นประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อมาคือ กฎหมายเรื่องสัญญาทรัสต์รีซีทของประเทศไทยควรมีลักษณะเนื้อหาสาระเป็นเช่นนี้ ซึ่งจะพิจารณาในบทนี้

5.2 ร่างพระราชบัญญัติสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ พ.ศ……..

5.2.1 หลักการและเหตุผล

ขณะนี้ได้มีร่างพระราชบัญญัติฉบับหนึ่งที่กล่าวถึงเรื่องสัญญาทรัสต์รีซีทเอาไว้โดยตรง แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายฉบับนี้ยังไม่ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายแต่อย่างใด แต่ประเด็นต่างๆในเรื่องสัญญาทรัสต์รีซีทที่บัญญัติเอาไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความน่าสนใจเป็นอย่างมากในการศึกษาวิจัยถึงความเหมาะสมสอดคล้องกันในทางปฏิบัติ ร่างพระราชบัญญัติที่ได้กล่าวถึงนั้น คือ ร่างพระราชบัญญัติสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ พ.ศ……..

ร่างพระราชบัญญัติสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ พ.ศ……..นั้นมีที่มาจากความพยายามที่จะแยกกฎหมายพาณิชย์ออกจากกฎหมายแพ่ง ซึ่งเกิดจากความพยายามของคณะกรรมการนโยบายแห่งชาติว่าด้วยการพัฒนากฎหมายซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ซึ่งการที่จะแยกกฎหมายพาณิชย์ออกจากกฎหมายแพ่งนั้นมีการร่างพระราชบัญญัติขึ้นมาใหม่เพื่อรองรับหลักการนี้หลายพระราชบัญญัติ อาทิเช่น ร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ พ.ศ…. , ร่างพระราชบัญญัติสัญญาแฟ็กเตอริง พ.ศ….. , ร่างพระราชบัญญัติสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ พ.ศ……. เป็นต้น

โดยหลักการและเหตุผลของกฎหมายฉบับนี้ คือ ต้องการที่จะแยกกฎหมายว่าด้วยสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ เป็นการเฉพาะแยกต่างหากจากกฎหมายว่าด้วยนิติกรรมสัญญาทั่วไป[1] ซึ่งจากหลักการและเหตุผลของกฎหมายฉบับนี้ที่ต้องการแยกให้มีกฎหมาย

---

[1] คัดจากบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ พ.ศ….

ใช้เป็นการเฉพาะนั้นก็เนื่องจากสัญญาในลักษณะเช่นนี้มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวซึ่งเมื่อใช้หลักกฎหมายนิติกรรมสัญญาทั่วๆไปแล้วอาจไม่สอดรับกับธรรมชาติของสัญญานั้นๆก็เป็นได้ แต่อย่างไรก็ดีไม่ได้หมายความว่า เมื่อมีกฎหมายในเรื่องนั้นโดยเฉพาะแล้วจะไม่ต้องนำเรื่องนิติกรรมสัญญามาใช้บังคับ เนื่องจากสัญญาทรัสต์รีซีทเองก็เป็นสัญญาประเภทหนึ่งอย่างไรก็ยังคงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเรื่องนิติกรรมสัญญาทั่วไปๆ เพียงแต่ในเรื่องที่เป็นเรื่องเฉพาะก็ควรที่จะมีกฎหมายโดยเฉพาะมาใช้บังคับด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาจากชื่อพระราชบัญญัติแล้วนั้น “สัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ” สัญญาทรัสต์รีซีทอาจไม่เข้าเงื่อนไขการเป็นสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ เนื่องจากแท้ที่จริงแล้วสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบนั้นเป็นชื่อที่แปลเป็นภาษาไทยจากคำว่า Documentary Credit นั่นเอง ซึ่งสัญญาทรัสต์รีซีทไม่ใช่ Documentary Credit ในพระราชบัญญัตินี้มุ่งใช้กับ Documentary Credit ซึ่งได้แก่ สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต ส่วนสัญญาทรัสต์รีซีทเป็นสัญญาที่ต่อเนื่องจากสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตการที่กฎหมายจะจัดเอาไว้อยู่ในฉบับเดียวกันอาจเพื่อสะดวกในการปรับใช้

ในร่างพระราชบัญญัติสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ พ.ศ.....นั้นได้มีบทบัญญัติที่ให้นิยามคำว่า “สัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ” เอาไว้ในมาตรา 3 หมายความว่า สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต สัญญาทรัสต์รีซีท สัญญาแสตนบายด์เครดิต หรือ สัญญาที่สถาบันการเงินให้สินเชื่อที่มีเอกสารประกอบในลักษณะอื่นแก่ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ โดยสถาบันการเงินรับรองว่าจะชำระเงินตามเนื้อความที่ระบุในเอกสารประกอบสินเชื่อนั้นให้แก่ผู้รับประโยชน์ จากนิยามนี้จะเห็นได้ว่า โดยเนื้อแท้แล้วสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบนั้นหมายถึงสัญญาที่สถาบันการเงินรับรองว่าจะชำระเงินตามเนื้อความที่ระบุในเอกสารนั้น ซึ่งมีลักษณะเป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตซึ่งสัญญาทรัสต์รีซีทไม่ได้มีลักษณะเช่นนั้น ไม่ใช่สัญญาที่ธนาคารรับว่าจะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับประโยชน์แต่เป็นสัญญาที่ลูกค้ารับว่าเป็นหนี้แก่ธนาคารและต้องชำระเงินให้แก่ธนาคารซึ่งเป็นไปในทางตรงข้ามมากว่า

โดยในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แบ่งเป็น 4 หมวด คือ

- หมวด 1 หลักทั่วไป
- หมวด 2 สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต
- หมวด 3 สัญญาทรัสต์รีซีท
- หมวด 4 สัญญาแสตนบายด์เครดิต

5.2.2 เนื้อหาสาระในบทบัญญัติ

5.2.2.1 ความหมาย

มาตรา 19

“สัญญาทรัสต์รีซีท หมายถึง สัญญาที่สถาบันการเงินรับซึ่งเป็นเจ้าหนี้ที่มีบุริมสิทธิ หรือสิทธิยึดหน่วง หรือ สิทธิอื่นใดเหนือสินค้าของผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ ทำกับผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ซึ่งเป็นหนี้สถาบันการเงินตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือ หนี้อื่นที่เกี่ยวด้วยสินค้านั้น โดยสถาบันการเงินตกลงยินยอมให้หรือจะให้ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์นำสินค้าพร้อมทั้งเอกสารแสดงสิทธิ (ถ้ามี) เหนือสินค้านั้น ไปขาย และผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ตกลงโอนสิทธิที่จะได้รับชำระราคาค่าสินค้านั้นจากผู้ซื้อให้แก่สถาบันการเงินเป็นจำนวนเพียงพอที่จะชำระหนี้ที่เกี่ยวด้วยสินค้านั้น พร้อมดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมตามที่ตกลงกันให้แก่สถาบันการเงินเป็นการตอบแทน”

ในหมวด 3 ที่เป็นเรื่องของสัญญาทรัสต์รีซีทโดยเริ่มที่มาตรา 19 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้ความหมายนิยามของคำว่าสัญญาทรัสต์รีซีท โดยจากการให้นิยามตามมาตรา 19 นั้นอาจแยกสาระสำคัญได้ดังนี้

1. <u>เป็นสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งต้องเป็นสถาบันการเงิน อีกฝ่ายหนึ่งต้องเป็นผู้ประกอบการค้าพาณิชย์</u>

ซึ่งคำว่าสถาบันการเงินนั้นได้มีการให้นิยามเอาไว้ในมาตรา 3 ของกฎหมายนี้ คือ “สถาบันการเงิน หมายความว่า ธนาคาร บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ และบริษัทประกันภัย ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น และให้หมายความรวมถึงนิติบุคคลอื่นที่ประกอบกิจการให้สินเชื่อทางพาณิชย์ทั้งของในประเทศและต่างประเทศ” ซึ่งจากนิยามนี้จะเห็นได้ว่าคู่สัญญาในสัญญาทรัสต์รีซีทสามารถเป็นสถาบันการเงินอย่างอื่นตามที่กำหนดเอาไว้ได้ มิได้หมายความถึงเฉพาะธนาคารเท่านั้น แต่ปัจจุบันนี้ในทางปฏิบัติสถาบันการเงินอื่นๆยังไม่นิยมทำธุรกรรมในเรื่องสัญญาทรัสต์รีซีทเนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้ว สัญญาทรัสต์รีซีทมักเป็นสัญญาที่ต่อเนื่องกับสัญญา เลตเตอร์ออฟเครดิตซึ่งการที่จะทำสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตได้นั้นจะต้องมีนิติสัมพันธ์กับธนาคารหรือสถาบันการเงินในต่างประเทศ ซึ่งต้องได้รับความเชื่อถือกันเป็นอย่างมากในเรื่องของความมั่นคงทางการเงิน สถาบันการเงินอื่นๆในประเทศไทยที่ไม่ใช่ธนาคารอาจไม่ได้รับความน่าเชื่อถือจากต่างประเทศมากนัก อีกทั้งในกฎหมายนี้เองก็ได้ให้ความหมายของสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตเอาไว้ในมาตรา 10 “สัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต หมายถึง สัญญาที่ทำ

ขึ้นระหว่างธนาคารกับผู้ขอเครดิต โดยธนาคารตกลงออกหรือจะออก ตราสารเรียกชื่อว่า เลตเตอร์ออฟเครดิต...." ซึ่งจะเห็นได้ว่าสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตก็กำหนดว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งต้องเป็นธนาคารเท่านั้นดังนั้นก็ย่อมต้องส่งผลมาถึงสัญญาทรัสต์รีซีทที่จะต้องมีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นธนาคารเช่นกัน

สรุปแล้วโดยหลักการคู่สัญญาในสัญญาทรัสต์รีซีทฝ่ายหนึ่งเป็นสถาบันการเงินซึ่งมีทั้งธนาคาร บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ และบริษัทประกันภัย เป็นต้น ไม่ได้จำกัดเอาไว้ว่าเฉพาะธนาคารเท่านั้นอย่างเช่นเลตเตอร์ออฟเครดิต แต่อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัตินั้นสัญญาทรัสต์รีซีทมักจะเป็นสัญญาที่ต่อเนื่องมาจากสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต ในส่วนนี้ก็จะถูกจำกัดไปโดยปริยายว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นธนาคารเท่านั้น แต่หากเป็นสัญญาทรัสต์รีซีทที่ไม่ได้เกิดต่อเนื่องจากสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งอาจเป็นสถาบันการเงินอื่นๆ นอกจากธนาคารได้ เนื่องจากปัจจุบันนี้ในทางการค้าระหว่างประเทศสามารถชำระราคาค่าสินค้ากันได้หลากหลายวิธีมากยิ่งขึ้น สัญญาทรัสต์รีซีทนั้นอาจจะไม่ได้เป็นสัญญาที่ต่อเนื่องจากสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตเท่านั้น จะเห็นได้ว่ามาตรานี้ได้ใช้ถ้อยคำที่ขยายกว้างและครอบคลุมรองรับการพัฒนาต่อไปในทางการค้าระหว่างประเทศ

ในส่วนของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งในกฎหมายนี้ใช้คำว่า "ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์" แม้ว่าในกฎหมายนี้จะไม่ได้ให้นิยามคำๆนี้เอาไว้ แต่ก็อาจสรุปความหมายได้ว่า หมายถึง พ่อค้าที่ประกอบการค้าขายในทางพาณิชย์เป็นอาชีพ หรืออาจกล่าวได้ว่าสัญญาทรัสต์รีซีทใช้ได้กับกรณีที่ผู้ซื้อ ทำการซื้อสินค้ามาเพื่อนำมาค้าขายในทางพาณิชย์เท่านั้นต้องไม่ใช่เป็นการซื้อมาเพื่ออุปโภคบริโภค เนื่องจากกลไกของสัญญาทรัสต์รีซีทมีไว้เพื่อเสริมสร้างสภาพคล่องในการดำเนินธุรกิจ เมื่อซื้อสินค้ามาขายแล้วยังไม่มีเงินจ่ายก็เอาสินค้าไปขายก่อนเพื่อให้ได้เงินมาแล้วจึงนำมาชำระ ซึ่งหากเป็นการซื้อเพื่อใช้อุปโภคบริโภคเองแล้วนั้นก็จะไม่เข้าเงื่อนไขนี้

2. <u>เป็นสัญญาที่สถาบันการเงินรับเป็นเจ้าหนี้ ที่มีบุริมสิทธิ หรือ สิทธิยึดหน่วง หรือ สิทธิอื่นใดเหนือสินค้า</u>

การที่สถาบันการเงินรับเป็นเจ้าหนี้นั้นต้องเป็นเจ้าหนี้ที่มีบุริมสิทธิ หรือ สิทธิยึดหน่วง หรือ สิทธิอื่นใดเหนือสินค้านั้น หมายความว่า หากสถาบันการเงินมีการจ่ายเงินไปแทนผู้ประกอบการค้าแล้ว จะทำให้สถาบันการเงินเป็นเจ้าหนี้ของผู้ประกอบการค้า แต่หากว่าการจ่ายเงินนั้นไม่ได้ก่อสิทธิให้เจ้าหนี้เป็นเจ้าหนี้มีบุริมสิทธิ หรือ สิทธิยึดหน่วง หรือ สิทธิอื่นใดเหนือสินค้านั้นเลย การที่ทำสัญญาในลักษณะสัญญาทรัสต์รีซีทขึ้นใช้ก็ไม่ถือว่าเป็นการทำสัญญา

ทรัสต์รีซีทเนื่องจากขาดองค์ประกอบนี้ ในประเด็นนี้ได้รับอิทธิพลจากกฎหมายประเทศอังกฤษแต่ในกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้นจะระบุถึงเฉพาะเรื่องจำนำเท่านั้น คือ หากสถาบันการเงินไม่ได้อยู่ในฐานะผู้รับจำนำสินค้ามาก่อน สัญญาที่ทำไปก็จะไม่ใช่สัญญาทรัสต์รีซีท[2] แต่ในกฎหมายไทยยังขยายความออกไปกว้างกว่ากฎหมายอังกฤษ คือ สถาบันการเงินอาจเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิ หรือสิทธิยึดหน่วง หรือ สิทธิอื่นใดเหนือสินค้าก็ได้ ซึ่งไม่ได้จำกัดเอาไว้เฉพาะว่าต้องเป็นสิทธิจำนำเท่านั้น ถือว่าเป็นการใช้ถ้อยคำที่กว้างและรองรับการพัฒนาของกระบวนการค้าระหว่างประเทศด้วย

3. <u>เป็นสัญญาที่เกิดจากหนี้ตามสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือ หนี้อื่นที่เกี่ยวด้วยสินค้านั้น</u>

เป็นการอธิบายขยายความสัญญาทรัสต์รีซีทเพิ่มเติมว่าสัญญาทรัสต์รีซีทสามารถเกิดได้จากสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิตแล้วยังสามารถเกิดได้จากสัญญาหรือการชำระราคาด้วยวิธีอื่นได้ด้วย แม้ว่าสัญญาทรัสต์รีซีทเป็นสัญญาที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องจากสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต แต่อย่างไรก็ดี สัญญาทรัสต์รีซีทอาจเกิดขึ้นได้หากไม่มีสัญญาเลตเตอร์ออฟเครดิต เช่น มีการชำระราคาค่าสินค้าแบบตั๋วเรียกเก็บ (Bill of Collection) เมื่อผู้ซื้อจ่ายเงินโดยจ่ายเป็นตั๋วแลกเงินให้แก่ผู้ขายแล้วตั๋วแลกเงินนั้นอาจถึงกำหนดชำระก่อนที่สินค้าจะมาถึงที่ท่าเรือก็ได้ เมื่อผู้ซื้อไม่มีเงินจ่ายให้แก่ผู้ขายก็อาจนำใบตราส่งมาจำนำธนาคารเพื่อนำเงินไปชำระราคาค่าสินค้าตามตั๋วแลกเงินที่เรียกเก็บ เมื่อธนาคารจ่ายเงินไปแล้วผู้ซื้อก็จะทำสัญญาทรัสต์รีซีทกับธนาคารขอเอาใบตราส่งเพื่อไปเอาสินค้าออกไปขายก่อนแล้วจึงนำเงินมาชำระตามสัญญาทรัสต์รีซีทนั้น[3] แต่อย่างไรก็ดี สาระสำคัญของการทำสัญญทรัสต์รีซีทคือการที่ธนาคารผู้เป็นเจ้าหนี้ต้องเป็นเจ้าหนี้จำนำแก่ลูกค้าก่อนแล้วจึงทำสัญญาทรัสต์รีซีทเพื่อสงวนรักษาสิทธิเหนือทรัพย์ประกันเอาไว้ แนวโน้มในทางปฏิบัติปัจจุบันนี้สัญญาทรัสต์รีซีทมีความสำคัญและมีอิทธิพลในกระบวนการค้าขายระหว่างประเทศเพื่อเพิ่มสภาพคล่องในทางการค้าให้วงจรธุรกิจสามารถดำเนินไปได้อย่างสะดวกราบรื่นมากขึ้น

---

[2] คดี Ladenburg & Co.V.Goodwin,Ferreira & Co.Ltd.(1912) 3 KB.275

[3] บัณฑิต นิ้มเจริญสุข (สัมภาษณ์ , 9 ตุลาคม 2551)

4. <u>สถาบันการเงินยอมให้หรือจะให้ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์นำสินค้าพร้อมทั้งเอกสารแสดงสิทธิเหนือสินค้านั้นไปขาย</u>

เรื่องนี้เป็นเงื่อนไขประการที่สำคัญมากของสัญญาทรัสต์รีซีท คือ ต้องมีการที่สถาบันการเงินยอมให้ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์นำสินค้าพร้อมทั้งเอกสารแสดงสิทธิเหนือสินค้านั้นไปขาย หากไม่มีลักษณะนี้อันเป็นสาระสำคัญแล้วนั้น สัญญาดังกล่าวก็จะไม่ใช่สัญญาทรัสต์รีซีท ซึ่งในกรณีนี้แสดงให้เห็นว่าสินค้าหรือเอกสารที่แสดงสิทธิในสินค้านั้นต้องอยู่ในความครอบครองของสถาบันการเงิน ณ วันที่ทำสัญญามิฉะนั้นสถาบันการเงินจะยอมให้หรือจะให้สินค้าพร้อมทั้งเอกสารแสดงสิทธิเหนือสินค้านั้นแก่ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ไม่ได้ ซึ่งกรณีนี้ก็สอดคล้องกับหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ[4]

ในกฎหมายนี้ได้อธิบายถึงแนวทางของผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ชัดเจนในทางเดียว คือ ต้องนำสินค้าที่ได้มาไปขายเท่านั้น ในประเด็นนี้ผู้เขียนเห็นว่าถ้อยคำดังกล่าวอาจแคบเกินไป ซึ่งอาจส่งผลต่อไปในอนาคตในการตีความตัวบทกฎหมายเพื่อปรับใช้แก่คดีได้ หากผู้ซื้อ(ลูกค้า)นำสินค้าหรือเอกสารแสดงสิทธิในสินค้าไปแล้วไม่นำไปขายผลจะเป็นอย่างไร ผู้ซื้อจะผิดสัญญาหรือไม่ หรือทำให้ขาดองค์ประกอบของสัญญาทรัสต์รีซีทไปเลย ซึ่งหากเกิดข้อเท็จจริงที่ต่างไปจากการซื้อสินค้ามาเพื่อขายทั่วๆไปก็อาจจะปรับใช้กฎหมายนี้ได้ไม่เหมาะสม เช่น หากผู้ซื้อต้องการซื้อเครื่องจักรมูลค่า 10 ล้านบาทจากต่างประเทศปรากฏว่าตกลงทำสัญญาเรียบร้อยแล้วโดยมีข้อตกลงว่าในระหว่างที่มีการสร้างเครื่องจักรเพื่อนำส่งไปนี้ให้ผู้ซื้อชำระราคาเป็นงวดๆ โดยงวดสุดท้ายให้ชำระเป็นเลตเตอร์ออฟเครดิตจำนวน 5 ล้านบาท โดยผู้ขายจะได้เงินนี้ก็ต่อเมื่อนำสินค้าส่งทางเรือแล้วนำใบตราส่งและเอกสารอื่นๆมาขอรับชำระเงินตามเลตเตอร์ออเครดิตที่ผู้ซื้อเปิดมา เมื่อดำเนินการเรียบร้อยตามนั้นแล้ว ผู้ซื้อยังไม่มีเงินจ่ายธนาคารตามเลตเตอร์ออฟเครดิตเลยขอทำสัญญาทรัสต์รีซีทเพื่อขอนำเครื่องจักรไปใช้งานก่อน ซึ่งสัญญาทรัสต์รีซีทมีกำหนด 180 วัน ดังนี้หากผู้ซื้อนำเครื่องจักรไปดำเนินการผลิตสินค้าภายใน 180 วันแล้วสามารถนำเงินมาชำระธนาคารตามสัญญาทรัสต์รีซีทได้โดยที่ผู้ซื้อไม่ได้นำเครื่องจักรไปขายเช่นนี้จะสามารถทำได้หรือไม่

ดังนั้นในบทบัญญัตินี้ควรจะเพิ่มเติมถ้อยคำลงไปจากเดิมที่มีแค่ “ไปขาย” เป็น

“ไปขาย หรือ จำหน่าย หรือด้วยวิธีการใดๆเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ใดๆ เพื่อชำระหนี้ตามสัญญา ทรัสต์รีซีท” น่าจะเหมาะสมกว่าเพื่อจะได้สามารถตีความและปรับใช้ได้กว้างมากยิ่งขึ้น

---

[4] คดี Ladenburg & Co.V.Goodwin,Ferreira & Co.Ltd.(1912) 3 KB.275

5. <u>ผู้ประกอบการพาณิชย์ตกลงโอนสิทธิที่จะได้รับชำระราคาค่าสินค้านั้นจาก ผู้ซื้อให้แก่สถาบันการเงินเป็นจำนวนเพียงพอที่จะชำระหนี้เกี่ยวด้วยสินค้านั้น</u>

ในประเด็นนี้เป็นการบัญญัติเอาไว้เพื่อรักษาสิทธิของสถาบันการเงิน คือ ให้สถาบันการเงินเป็นผู้รับโอนสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้จากสินค้านั้น ซึ่งจากเดิมในสัญญาทรัสต์รีซีทเองและแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้กำหนดถึงสิทธิของสถาบันการเงินว่าให้สถาบันการเงินมีกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น ซึ่งจากที่พิจารณาแล้วในบทที่ 4 จะเห็นได้ว่าประเด็นเรื่องกรรมสิทธิ์ไม่ควรที่จะมาเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินผู้ให้เงินทุนหรือเจ้าหนี้ ซึ่งเป็นหลักการที่ไม่มีใช้ปฏิบัติกันในต่างประเทศ ผู้ร่างกฎหมายนี้จึงมีความพยายามที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวโดยการระบุให้ชัดเจนถึงสิทธิของเจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินว่าเป็นผู้รับโอนสิทธิซึ่งน่าจะเป็นกรณีโอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั่นเอง

ซึ่งเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 306 วางหลักว่า

“การโอนหนี้อันจะพึงต้องชำระแก่เจ้าหนี้คนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงนั้น ถ้าไม่ทำเป็นหนังสือท่านว่าไม่สมบูรณ์ อนึ่งการโอนหนี้นั้นท่านว่าจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ลูกหนี้หรือบุคคลภายนอกได้แต่เมื่อได้บอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้หรือลูกหนี้จะได้ยินยอมด้วยในการโอนนั้น คำบอกกล่าวหรือคำยินยอมเช่นว่านั้นท่านว่าต้องทำเป็นหนังสือ

ถ้าลูกหนี้ทำให้พอใจแก่ผู้โอนด้วยการใช้เงิน หรือด้วยประการอื่นเสียแต่ก่อนได้รับคำบอกกล่าว หรือ ก่อนได้ตกลงให้โอนไซร้ ลูกหนี้นั้นเป็นอันหลุดพ้นจากหนี้”

จะเห็นได้ว่าการที่สถาบันการเงินเป็นผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องจากผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามสัญญาซื้อขายต่อบุคคลภายนอกนั้น โดยทั่วไปแล้วเมื่อบุคคลภายนอกซื้อสินค้าจากผู้ประกอบการค้าพาณิชย์แล้วนั้นมักจะชำระหนี้เลย เมื่อชำระหนี้แล้วก็จะเข้ากรณีวรรค 2 คือลูกหนี้นั้นเป็นอันหลุดพ้นจากหนี้ สถาบันการเงินจะไปเรียกร้องใดๆต่อบุคคลภายนอกไม่ได้เนื่องจากไม่ใช่คู่สัญญาและไม่มีนิติสัมพันธ์ใดเกี่ยวข้องตามการโอนสิทธิเรียกร้องด้วย แต่อย่างไรก็ดี สถาบันการเงินสามารถที่จะไปเรียกให้ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ชำระหนี้แก่ตนตามสัญญาทรัสต์รีซีทได้ อีกทั้งในทางปฏิบัติ สัญญาทรัสต์รีซีทเป็นการให้สินเชื่อประเภทหนึ่งของสถาบันการเงิน ซึ่งถือว่าเป็นสัญญากู้ยืมเงินอย่างหนึ่งโดยเป็นสัญญาประธาน ซึ่งจะมีสัญญาประกันหนี้ด้วยทรัพย์หรือด้วยบุคคล เช่น จำนอง จำนำ ค้ำประกัน แล้วแต่กรณีเป็นสัญญาอุปกรณ์

ด้วย หากผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ผิดนัดชำระหนี้ตามสัญญาทรัสต์รีซีทแล้ว เจ้าหนี้ผู้ให้เงินทุนก็สามารถบังคับชำระหนี้เอาจากทรัพย์ประกันนั้นได้อยู่ดี

ส่วนในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องที่ต้องทำเป็นหนังสือนั้น ในมาตรา 22 ได้วางหลักเอาไว้เป็นข้อยกเว้นว่าการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นไม่ต้องทำเป็นสัญญาโอนสิทธินั้นๆขึ้นมาอีกฉบับ หรืออาจกล่าวได้ว่าการโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวเป็นการโอนโดยผลของกฎหมายโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องดำเนินการใดแล้ว

ประเด็นนี้จะสืบเนื่องจากในประเด็นก่อนที่ถ้อยคำในตัวบทกฎหมายสอดรับกับเรื่องที่กำหนดให้ต้องนำสินค้าที่ซื้อมานั้นไปขายเท่านั้น ในประเด็นนี้จึงใช้คำว่า โอนสิทธิที่จะได้รับชำระค่าสินค้า ซึ่งหากเมื่อคำว่า “ขาย” ควรขยายความให้กว้างมากยิ่งขึ้นแล้วนั้น การโอนสิทธิที่จะได้รับชำระราคาค่าสินค้าก็ควรจะขยายความให้กว้างมากยิ่งขึ้นด้วย กล่าวคือ ควรจะใช้คำว่า “โอนสิทธิเรียกร้องที่มีจากสินค้านั้น” น่าจะเหมาะสมกว่า อย่างเช่นตัวอย่างที่ยกมาแล้วในประเด็นข้างต้น หากเป็นกรณีเครื่องจักรซึ่งผู้ซื้อไม่ได้ซื้อมาขายต่อ แต่ซื้อมาเพื่อใช้ประโยชน์ สถาบันการเงินก็จะเป็นผู้รับโอนสิทธิรับชำระราคาค่าสินค้าเท่านั้นเมื่อสินค้าที่ซื้อมาไม่ได้เอาไปขาย สถาบันการเงินก็จะไม่มีสิทธิใดเหนือสินค้านั้นไปเลย แต่หากเปลี่ยนเป็นผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องที่มีจากสินค้านั้น กรณีนี้สิทธิของสถาบันการเงินที่มีต่อสินค้านั้นก็จะได้รับความคุ้มครอง ซึ่งประโยชน์ที่ได้อาจไม่ใช่เฉพาะในรูปของค่าสินค้าเท่านั้น

สิทธิของสถาบันการเงินเหนือสินค้ามีเพียงเท่าที่ตามสัญญาทรัสต์รีซีทเท่านั้น ซึ่งแต่เดิมสถาบันการเงินมีฐานะเป็นเจ้าหนี้จำนำสินค้า เจ้าหนี้จำนำสามารถที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากหลักทรัพย์ประกันนั้นได้เท่าที่มีหนี้สินต่อกันเท่านั้น ไม่สามารถที่จะบังคับเอาได้เกินกว่ามูลหนี้ที่มีต่อกันจริง สัญญาทรัสต์รีซีทมีขึ้นมาเพื่อรักษาสิทธิของเจ้าหนี้จำนำให้คงอยู่เท่านั้นไม่ได้สร้างสิทธิใดๆเพิ่มให้แก่สถาบันการเงิน ดังนั้นก็ต้องยึดหลักเดียวกัน คือ สามารถบังคับชำระหนี้เอาจากสินค้าซึ่งเป็นทรัพย์ประกันได้เท่าที่มีหนี้ต่อกันตามสัญญาทรัสต์รีซีทเท่านั้น

5.2.2.2 **สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา**

มาตรา 20

“ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์มีหน้าที่ต้องขวนขวายในระดับของผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ชนิดนั้นในการนำสินค้าตามสัญญาทรัสต์รีซีทออกขายให้ได้ราคาดีที่สุดภายในเวลาอันสมควรแก่สภาพ ชนิด และปริมาณของสินค้านั้น ประกอบกับสภาวะของตลาดในช่วงเวลาดังกล่าว

ในระหว่างที่ยังไม่ได้ขายหรือส่งมอบสินค้านั้นให้แก่ผู้ซื้อ ให้สถาบันการเงินมีบุริมสิทธิพิเศษเหนือสินค้านั้น เพื่อการชำระหนี้ที่เกี่ยวด้วยสินค้าดังกล่าวแก่สถาบันการเงิน เพื่อการนี้ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์จะต้องใช้ความระมัดระวังดูแลรักษาสินค้าดังกล่าวมิให้สูญหายหรือบุบสลาย เหมือนเช่นวิญญูชนจะพึงปฏิบัติโดยพฤติการณ์ดังนั้น ทั้งนี้ย่อมรวมทั้งการใช้ฝีมืออันพิเศษเฉพาะการในอันที่จะพึงใช้ฝีมือเช่นนั้นด้วย

บุริมสิทธินี้ มีอยู่ตราบเท่าที่ตัวทรัพย์ยังคงรูปอยู่เช่นเดิมในขณะที่ได้รับบุริมสิทธิ”

จากมาตรานี้มีประเด็นที่น่าพิจารณาหลายประเด็นดังนี้

1) การกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ให้ต้องขวนขวายขายสินค้าได้ราคาดีที่สุด ในประเด็นนี้ผู้เขียนไม่เห็นถึงความสำคัญในการกำหนดหน้าที่นี้ เนื่องจากในเรื่องของสัญญาทรัสต์รีซีทมีลักษณะคล้ายๆกับการที่สถาบันการเงินให้เงินทุนแก่พ่อค้าในการที่จะดำเนินธุรกิจซึ่งการดำเนินธุรกิจในโลกปัจจุบันก็ไม่ได้จำกัดเฉพาะการซื้อขายเท่านั้น อาจมีการทำนิติสัมพันธ์อื่นที่ได้รับผลตอบแทนคุ้มค่ามากกว่าการซื้อขายก็เป็นไป การที่สถาบันการเงินยอมที่จะให้พ่อค้านำสินค้าออกไปนั้นก็ด้วยมุ่งหวังว่าพ่อค้าจะดำเนินการใดๆกับสินค้าให้งอกเงยเพียงพอที่จะชำระหนี้คืนสถาบันการเงินนั้นๆได้ ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของสถาบันการเงินตามสัญญาทรัสต์รีซีทคือ การได้รับชำระหนี้คืนตามกำหนดพร้อมทั้งค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนในรูปอื่นๆ โดยไม่ได้มุ่งหวังว่าสินค้านั้นต้องขายได้หรือขายได้ในราคาดีที่สุดหรือไม่

ดังนั้นในประเด็นนี้ผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับถ้อยคำในบทบัญญัติดังกล่าวที่กำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์มีหน้าที่ต้องขวนขวายในระดับของผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ชนิดนั้นในการนำสินค้าตามสัญญาทรัสต์รีซีทออกขายให้ได้ราคาดีที่สุดภายในเวลาอันสมควรแก่สภาพชนิด และปริมาณของสินค้านั้น ประกอบกับสภาวะของตลาดในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการค้าพาณิชย์น่าจะเป็นในลักษณะที่ว่า ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์มีหน้าที่ต้องขวนขวายในระดับของผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ชนิดนั้นในการที่จะทำให้สินค้านั้นสร้างผลประโยชน์ใดๆเพื่อที่จะชำระหนี้คืนสถาบันการเงินน่าจะเหมาะสมกว่า

2) ในประเด็นถัดมาคือ การกำหนดให้ในระหว่างที่ยังไม่ได้ขายหรือส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ ให้สถาบันการเงินมีบุริมสิทธิพิเศษเหนือสินค้านั้นเพื่อการชำระหนี้ที่เกี่ยวด้วยสินค้าดังกล่าวแก่สถาบันการเงิน ในประเด็นนี้เองก็เป็นการที่กฎหมายรับรองถึงสิทธิของสถาบันการเงินผู้เป็นเจ้าหนี้โดยแบ่งช่วงจากมาตรา 19 ที่กำหนดให้เมื่อขายสินค้าแล้วให้สถาบันการเงินเป็นผู้รับโอนสิทธิเรียกร้อง แต่มาตรา 20 นี้เป็นการกำหนดสิทธิก่อนที่จะขายได้โดยกำหนดให้สถาบันการเงิน

เป็นเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิพิเศษ โดยเรื่องเจ้าหนี้บุริมสิทธิพิเศษนี้ต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องเจ้าหนี้บุริมสิทธิ

เจ้าหนี้บุริมสิทธิพิเศษนั้นเป็นเจ้าหนี้ที่มีสิทธิพิเศษที่สามารถได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่น ตามกฎหมายไทยนั้นเจ้าหนี้บุริมสิทธิเป็นเรื่องบุคคลสิทธิที่ใช้ยันได้ระหว่างคู่สัญญาเท่านั้นไม่ใช่ทรัพยสิทธิที่เป็นเจ้าหนี้ที่มีสิทธิพิเศษเหนือตัวทรัพย์เหมือนอย่างเช่นกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ดังนั้นการที่กฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินเป็นเจ้าหนี้บุริมสิทธิพิเศษนั้นทำให้สถาบันการเงินมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้อื่นจากทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งหมด แต่ในถ้อยคำในบทบัญญัตินี้กำหนดว่าให้มีบุริมสิทธิพิเศษเหนือสินค้านั้นเท่านั้น เท่ากับว่าบุริมสิทธิพิเศษตามกฎหมายนี้เป็นบุคคลสิทธิแล้วยังถูกจำกัดเอาไว้เฉพาะเหนือสินค้านั้นเท่านั้นด้วย ซึ่งต่างจากบุริมสิทธิทั่วไปที่เจ้าหนี้บุริมสิทธิมีสิทธิได้รับชำระหนี้ก่อนเจ้าหนี้รายอื่นจากทรัพย์สินของลูกหนี้ทั้งหมด ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 270 ได้วางหลักเรื่องบุริมสิทธิพิเศษมูลซื้อขายสังหาริมทรัพย์เอาไว้ “บุริมสิทธิในมูลซื้อขายสังหาริมทรัพย์นั้นใช้สำหรับเอาราคาซื้อขายและดอกเบี้ยในราคานั้นและมีอยู่เหนือสังหาริมทรัพย์อันนั้น” ซึ่งอาจเทียบเคียงได้กับกรณีสัญญาทรัสต์รีซีทแม้ว่าโดยหลักการของสัญญาทรัสต์รีซีทและสัญญาซื้อขายจะแตกต่างกันแต่อย่างไรก็ดีน่าจะสามารถเทียบเคียงได้ในหลักการกว้างๆ

การที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้สถาบันการเงินมีบุริมสิทธิพิเศษเหนือสินค้านั้นน่าจะได้รับอิทธิพลจาก U.C.C.ของสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดให้เจ้าหนี้ที่ให้เงินทุนลูกหนี้จนได้มาซึ่งหลักทรัพย์ประกันนั้นซึ่งมีลักษณะในทำนองเดียวกับสัญญาทรัสต์รีซีทนั้น เจ้าหนี้นั้นจะมีบุริมสิทธิพิเศษตาม Purchase money security interests [5] ซึ่งจะทำให้เป็นเจ้าหนี้มีประกันที่มีสิทธิดีกว่าเจ้าหนี้อื่นๆ[6] ซึ่งบุริมสิทธิพิเศษตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกานั้นแตกต่างจากบุริมสิทธิพิเศษตามกฎหมายไทย เนื่องจากบุริมสิทธิตามกฎหมายอเมริกานั้นเป็นทรัพยสิทธิติดตัวทรัพย์

---

[5] U.C.C. 9-107. CONTROL OF LETTER-OF-CREDIT RIGHT.

A secured party has control of a letter-of-credit right to the extent of any right to payment or performance by the issuer or any nominated person if the issuer or nominated person has consented to an assignment of proceeds of the letter of credit under Section 5-114(c) or otherwise applicable law or practice.

[6] Bradford Stone, Uniform Commercial Code in a Nutshell, (St.Paul , Minn : West Publishing Co.,1995), p.416.

แต่ตามกฎหมายไทยเป็นเรื่องของบุคคลสิทธิใช้ยันได้เฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น ดังนั้นเมื่อประเภทของสิทธิต่างกันการนำมาปรับใช้ก็ย่อมต่างกันด้วย

เมื่อกฎหมายไทยกำหนดให้บุริมสิทธิเป็นบุคคลสิทธิเท่ากับว่าสิทธิพิเศษที่สถาบันการเงินมีนั้นสามารถใช้ยันได้กับเฉพาะคู่สัญญาคือผู้ซื้อเท่านั้น หากผู้ซื้อได้ขายสินค้าต่อไปให้บุคคลภายนอกแล้ว บุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่คู่สัญญาตามสัญญาทรัสต์รีซีท ทำให้สถาบันการเงินไม่สามารถที่จะอ้างสิทธิของตนได้ ซึ่งในมาตรา 19 ก็บัญญัติรับรองสิทธิของสถาบันการเงินต่อเนื่องเอาไว้แล้วว่าหากมีการขายสินค้าไปแล้วนั้น สถาบันการเงินจะเป็นผู้รับโอนสิทธิที่จะได้รับชำระราคาค่าสินค้านั้น

3) ประเด็นนี้สืบเนื่องจากประเด็นที่สอง คือ บุริมสิทธินี้มีอยู่ตราบเท่าที่ตัวทรัพย์ยังคงรูปอยู่เช่นเดิมในขณะที่ได้รับบุริมสิทธิ การที่กฎหมายกำหนดเช่นนี้อาจเกิดปัญหาได้ ตัวอย่างเช่น ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ซื้อเส้นไหมจากประเทศจีนมา 100 กล่องเพื่อนำมาใช้ผลิตเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพื่อจัดจำหน่ายต่อไป ดังนี้หากผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ทำสัญญาทรัสต์รีซีทกับสถาบันการเงินเพื่อนำเส้นไหมที่ซื้อมานั้นไปผลิตเพื่อจัดจำหน่ายนั้น สถาบันการเงินจะมีบุริมสิทธิเหนือเฉพาะเส้นไหมเท่านั้นเมื่อผู้ประกอบการค้าพาณิชย์นำเส้นไหมไปผลิตเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปแล้วนั้น สถาบันการเงินจะไม่มีสิทธิใดๆเหนือเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งเมื่อพิจารณาผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าจะเป็นไปในทิศทางนั้น หากกฎหมายมุ่งที่จะรับรองคุ้มครองสิทธิให้แก่สถาบันการเงินแล้วนั้น ควรที่จะมีเอกภาพเท่าเทียมกันไม่ว่าสินค้านั้นจะแปรสภาพไปอย่างไรก็ตาม จากกรณีตัวอย่างจะกลายเป็นว่า สถาบันการเงินมีบุริมสิทธิพิเศษเหนือเส้นไหมแต่เมื่อกลายเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปแล้วสถาบันการเงินไม่มีบุริมสิทธิหรือสิทธิใดเหนือสินค้านั้น และเมื่อขายสินค้านั้นแล้วสถาบันการเงินก็จะมีสิทธิอีกครั้งในฐานะผู้รับโอนสิทธิที่จะได้รับชำระราคาค่าสินค้า ผู้เขียนเห็นว่าการมีสิทธิใดๆของสถาบันการเงินต่อสินค้าไม่ควรขาดสาย หรือ อาจกล่าวได้ว่าสถาบันการเงินควรที่จะมีสิทธิในสินค้านั้นๆต่อเนื่องไปจนกว่าจะได้รับชำระหนี้ตามสัญญาทรัสต์รีซีทครบถ้วน

มาตรา 21

“สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องให้ข้อมูลและความช่วยเหลือตามสมควรแก่ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์เพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 20”

ในมาตรานี้ก็เป็นการกำหนดถึงหน้าที่ของสถาบันการเงินที่จะต้องช่วยเหลือให้ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์สามารถดำเนินการเพื่อให้สถาบันการเงินได้รับชำระหนี้คืนด้วย เป็นหน้าที่ตามหลักการถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ในเมื่อสถาบันการเงินเองก็ต้องการที่จะได้รับชำระหนี้คืน

โดยผู้ประกอบการค้าพาณิชย์จะมีเงินมาชำระหรือไม่นั้น ส่วนใหญ่ก็ขึ้นอยู่กับว่าสามารถขายสินค้าได้หรือไม่ หรือขึ้นอยู่กับว่าทำหน้าที่ตามมาตรา 20 ได้เป็นอย่างดีหรือไม่ด้วย ดังนั้นสถาบันการเงินก็ควรที่จะให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการค้าพาณิชย์เพื่อให้ได้เงินมาชำระหนี้คืนแก่ตนด้วย

แต่อย่างไรก็ดี ในกฎหมายฉบับนี้กำหนดหน้าที่ต่างๆเอาไว้ แต่ไม่ได้กำหนดถึงผลของการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่นั้นๆว่าหากมีการฝ่าฝืนผลจะเป็นเช่นไร

มาตรา 22

"เมื่อผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ได้ทำสัญญาขายสินค้าตามสัญญาทรัสต์รีซีทให้แก่ผู้ซื้อแล้ว ให้สิทธิที่จะได้รับชำระราคาค่าสินค้านั้นโอนไปเป็นของสถาบันการเงินเป็นจำนวนเพียงพอที่จะชำระหนี้ที่เกี่ยวด้วยสินค้านั้นทันทีโดยมิพักต้องทำเป็นสัญญาโอนสิทธินั้นกันอีก

สถาบันการเงินซึ่งได้รับโอนสิทธิมาตามความในวรรคหนึ่งจะยกสิทธินั้นขึ้นต่อสู้ผู้ซื้อหรือบุคคลภายนอกได้ต่อเมื่อได้มีการบอกกล่าวการที่ได้รับโอนสิทธินั้นไปยังผู้ซื้อ หรือ ผู้ซื้อได้รู้ถึงการรับโอนสิทธินั้นแล้ว ถ้าผู้ซื้อได้ชำระราคาค่าสินค้าให้แก่ผู้ขายไปก่อนได้รับการบอกกล่าวและโดยมิได้รู้ถึงการโอนสิทธิ์นั้น ผู้ซื้อย่อมเป็นอันหลุดพ้นจากหนี้ และผู้ซื้อมีข้อต่อสู้ผู้ขายอยู่ก่อนเวลาที่ได้รับการบอกกล่าวฉันใดย่อมยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้สถาบันการเงินผู้รับโอนได้ฉันนั้น

ในกรณีที่ผู้ซื้อได้ชำระราคาค่าสินค้าให้แก่ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ไปก่อนได้รับการบอกกล่าว ให้ถือว่า ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ได้รับชำระราคาค่าสินค้าไว้แทนสถาบันการเงินเท่าจำนวนที่จะต้องชำระหนี้ที่เกี่ยวด้วยสินค้านั้นให้แก่สถาบันการเงิน"

มาตรานี้เป็นการอธิบายเพิ่มเติมถึงเรื่องที่สถาบันการเงินเป็นผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องจากผู้ประกอบการค้าพาณิชย์ว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร ซึ่งเนื้อหาสาระก็คล้ายกับเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 306 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ก็มีการอธิบายเพิ่มเติมเป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไป คือ

1) การกำหนดข้อยกเว้นว่าการโอนสิทธิเรียกร้องในกรณีนี้ไม่ต้องทำเป็นหนังสือ ซึ่งเป็นกรณีที่ยกเว้นสำหรับการโอนสิทธิเรียกร้องเท่านั้นว่าไม่ต้องทำสัญญาโอนสิทธินั้นขึ้นมาอีกฉบับหนึ่ง แต่ในเรื่องการบอกกล่าวแก่ลูกหนี้ (ผู้ซื้อสินค้า) ไม่ได้มีการกำหนดยกเว้นเอาไว้ ดังนั้น การบอกกล่าวไปยังผู้ซื้อหรือการที่ผู้ซื้อจะให้ความยินยอมนั้นยังต้องทำเป็นหนังสืออยู่

จะเห็นได้ว่าในกฎหมายนี้ได้กำหนดเอาไว้สอดคล้องกับหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือผู้ซื้อไม่ต้องผูกพันใดกับการโอนสิทธิเรียกร้องนั้นหากตนไม่รู้ถึงการ

โอนสิทธินั้น ดังนั้นหากไม่มีการบอกกล่าว ผู้ซื้อก็จะไม่รู้ถึงการโอนสิทธินั้นเมื่อไม่รู้ก็ไม่จำต้องผูกพันการโอนสิทธินั้นด้วย เพียงแต่ในร่างพระราชบัญญัติสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ พ.ศ.....นั้นไม่ได้กำหนดถึงวิธีการบอกกล่าวเอาไว้ว่าการบอกกล่าวต้องทำด้วยวิธีการใด ดังนั้นเมื่อกฎหมายเฉพาะไม่ได้กล่าวถึงเรื่องใดเอาไว้ก็ต้องกลับมาใช้หลักการในกฎหมายทั่วไปนั่นก็คือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องการโอนสิทธิเรียกร้องซึ่งกำหนดว่าการบอกกล่าวต้องทำเป็นหนังสือ ดังนั้นการบอกกล่าวถึงการโอนสิทธิในกรณีนี้ก็ต้องทำการบอกกล่าวเป็นหนังสือด้วยเช่นกัน

2) มีการกล่าวถึงผลต่อเนื่องว่าหากผู้ซื้อการชำระราคาไปให้ผู้ขายก่อนที่จะได้รับการบอกกล่าวนั้น โดยหลักแล้วผู้ซื้อหลุดพ้นจากหนี้นั้นและไม่ต้องผูกพันถึงการโอนสิทธินั้นๆ แต่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้กำหนดว่าผลต่อจากนั้นระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้เดิมจะเป็นเช่นไร ในร่างพระราชบัญญัติสัญญาให้สินเชื่อทางพาณิชย์ที่มีเอกสารประกอบ พ.ศ.....มาตรา 22 นั้นได้วางหลักต่อเนื่องไปว่า ให้ถือว่าผู้ประกอบการค้าพาณิชย์รับชำระราคาค่าสินค้าไว้นั้นเป็นการรับชำระแทนสถาบันการเงินเท่าที่เป็นหนี้ตามสัญญาทรัสต์รีซีทต่อกันเท่านั้น

จากการที่กฎหมายกำหนดหลักการเช่นนี้เอาไว้นั้นเป็นการรับรองคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนี้ (สถาบันการเงิน) ต่อเนื่องว่าอย่างไรก็ดีสถาบันการเงินยังคงมีสิทธิในเงินที่ชำระราคาค่าสินค้านั้นอยู่